

EDINOST

Glasiló slovenskega političnega društva za Primorsko.

*V edinosti je moč

EDINOST izhaja vsako sredo; cena za vsa leta je 4 gl. 40 kr., za polu leta 2 gl. 30 kr., za četrt leta 1 gl. 20 kr. — Posamizno številka pri upravnistvu in po tržnicah v Trstu se dobivajo po 8 kr. — Naročnice, reklamacije in izdatki prijema Upravnistvo *via Zonta 5*.

Vsi dopisi se pošiljajo Urednistvu *via S. Lazzaro* Tip. Hualaj; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Izposodi (razn) vsaki naznanila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačajo za vsako besedo 2 kr.

S prežalostnim srcem naznanjamo, da je vtorek zjutraj po kratkej bolezni v 73 letu mirno v Gospodu zaspal ljubljeni oče slovenskega naroda

dr. Janez Bleiweis, vitez Trsteniški,

deželni poslanec, vitez žel. krone in Franc-Josipega reda, načelnik slovenske Matice in ljubljanske čitalnice, mnogih društev in občin častni član itd. itd.

Pogreb bode v četrtek ob 4. uri popoldne.

Mati Slava žaluje ob Njegovej rakvi. Večen mu spomin!

Ali je slovensko navdušenje opravičeno, ali kaj mora biti naš ponos?

Spis. Trost. Z.

Kdor je v resnici navdušen za katero stvar, on je i stanoviten v tem, kdor pa omahuje, njegovo navdušje je slično kupu goreče slame, ki se k malu upelje. Lačni želi nasititi se, betežnik ne išče samo nekoliko bolezni spraviti iz svojega telesa, nego i hrepeni po polnem zdravlju. Kdor je ubog, on hoče priti do blagostanja; kdor nema, ta išče tega, česar nema, i to tem več, ako mu gre po zakonu.

Narod je celota, brezuvetno nerazrušljiv organizem, i ker je zavedna stvar, ki ima voljo i besedo, enači se pojedinemu človeku. Toraj je narod sestavljen iz udov. Ti udje so pa prve stanovi, potem posamezniki. Evo, to je zvonajščina. Duša je pak narodu njegova narodnost, nekov značaj, ki se loči od drugih, bodi si po mišljavi, ali kakor si bodi po izrazih v jeziku, običajih, željah, v čistosti, visokosti ali nizkosti nazorov, v svojej vstrajnosti i kreposti. To je baš nekaj, kar bi se z lahka primerilo koloritu malarjev. Vsak narod ima spoznavati več pogojev svojemu obstanku, na kateri mu pa po nobenej cenil ni misliti, ako ne napreduje. Narod pa naj nikakor ne napreduje kakor ura v krogu; marveč po najkrajšej poti kvišku ne videč konca, temveč le sluteč ga. A žal, le prepogostoma srečavajo ga na tem potu divjim zverem slična nasprotja. Tu gorostasne skale, koje je zavalil storočni zavid, tam odprta žrela lačnih levov i tigrov, iz čegar tresočih se nosnic piba ozenj, tu škileči zmaji i krokodili, tam vsake baže gnjusna zverad v kaluži nečistih namenov. Z liki je ljudstvo še le narod, ako je popolen organizem, tako svedoči i to od bedastoče njegove, ki prezira v nekej oholosti one ovire i hoče videti napredovanja pot nasut s samimi rožami, i hoče, da takoj doseže svoje smotre brez i truda i požrtvovanja. Bodi mi svobodno, da imenujem otroško to mišljavo: politično poezijo i takov narod: sanjača, ki dosta smešno z rokami križem i odprtimi ustni čaka, da prileté vanje pečeni golobje. Tak prizor je zaistino žalosten i smešen zajedno, a i mogoč je. Tak narod pa ni vreden

tega vzvišenega imena; marveč zasluđuje, da se bacne iz vrste častno se borečih narodov, ko ga ni sram nositi na razplemeničenem svojem čelu očitno znamenje sigamoštva. Sužensko mislečemu je pristojno robstvo. Narod proti temu bodi moder, buden, previden; kakor Argos ima naj sto oces, da gleda i vidi na vseh krajih ugodne prilike i preteče nevarnosti. Pred vsem naj zna izkoristiti to, kar Vlah imenuje: tempo z vso silo, i kakor ni sleparstvo trgovinska spekulacija, ker stoji na podlogi narurnega zakona, tako i narod ne greši, ako se, kedar treba, poslužuje uhvatek, samo da niso njegovemu dostojanstvu sramotne. Proti sovražniku, ki hoče da me ugonobi, svobodna mi sme biti tudi uhvatka kakor vojskovedu na grmečem bojišču.

Kakor pa ni človeka nad človeka gledé na prvotno njegovo dostojanstvo, tako ni, da bi si smel prisvajati ta ali on narod katere pravice, sofistčno izvajajoč je iz kakovih zgodovinskih ali plemenskih razmer, to je, da se bolj razločno izrazim: ta Nemeec, ta Franceoz, ta Anglež, ta Italijan je maloumeec v mojih i vsacega misleca očeh, ako me črti i zaničuje samo zato, ker nisem njegovega plemena, češ, da se zato ne morem vspeti do višje omike. Na duševnem svetu je nekov komunizem svobodna stvar, i več hvale nego graje vreden; kajti s tem, da si omiko priskrbim, nikomur se nič ne krati, i če me kdo zarad tega zaviđa, kar je zopet napačno, smel bi se jaz s tem, ako je zavidnik sicer ozira vredno bitje, celo ponasati. Ti zoprnik sodiš o meni, da ne morem se omikati, ker kakor praviš, nemam pogojev v sebi za to. Lažeš, ali prav za prav, gled i istini, da ni res, kar ti praviš. Nič nisi višji od mene, to čutim, tega se popolnem zavedam, to gledam z dušnimi očmi. Ker pa ti tako smelo i brezobzirno o meni sodiš, vem, da imam pravico tvoje zle nakane zaničevati i premoči.

Kdor izmej nas gleda, ta vidi, da je nekatere rih navdušenje postalo nekaj, kar ni krop ni voda. Bogme, Schiller bi dejal: *Zum Teufel ist der Spiritus, das Phlegma ist geblieben*. — Drugi se dadé primerjati onim evangelijskim slepcem i kruljevem, ki so vode gibanja čakali; ker so pa gibanje zamudili ali

kakor si bodi, postali so mlačni. Niso, da bi rekel, kakovi odpadniki; a navesti mi kedo, ako bi koga izmej njih videl prinesiti na domovinini žrtvenik toliko, kar najmanjši pravičnih privržencev. Zopet drugi (i teh je uže nekaj) so, ki so se svojim farizejskim slovenstvom se vspeli do najvišjih častij. Od teh bi bilo pač presmelo pričakovati kaj podpore našej reči. *Der Mohr njih slovenstvo) hat seine Schuldigkeit gethan, der Mohr kann gehen*. Tem zarujavelim birokratom se groze koj koža zgrbi kakor pred Shakespeare-ovo pošastjo, kedar je doleti kacega slovenskega društva pismo češ, pomagaj; i če uže vendar kedo prikimlje, zgodi se na eno stran tako hencano previdno, da se kakor glasoviti medved s čajestrojem ne spekó, na drugo pak, da nekaterim lahkovercem, ki se dadé z vsako prazno žlico napitati, še ostane popularen, ali na videz za uže prejete dobrote n. pr. za oddane glasove, hvaležen. Mojsterski udarec: na jeden mahljaj dve muhi. Par sladkih frazic, malo za vso silo izposojenega prijaznega solunca na obrazu, en Judežev polubljalj, pa je. Nekateri pa: slava mu! Nekaj družih te baže je, ki se jim še ne zdi, da so vse dosegli, po čemer hrepené; toraj goje še nekaj, kar je navdušenemu domoljubju podobno, kakor je laž resnici podobna, če se večkrat ponovi; a v istini ni nego gola domišljenina. Taki vedó prav dobro, da je poznamo; ali je mej njimi i nami nekov tih kompromis, češ oni: roka roko umije, i mi: obe pa obraz. Naj uže bode, da nam le koristiš. Ta politična komedija pa ni le pri nas.

Še druge take prikazni so, ki pa bistveno ne škodijo, toraj niso vredne, da je tukaj naštejem.

Prašanje je, smemo se li mi Slovenci za svojo stvar navduševati i če se smemo, ali ni hudobno zapustiti jo. Človek more se navdušiti samo za to, kar je dobro, ali saj, kar se mu ko tako zazdeva: za očitno zlo stvar se ne more, to bi bilo protislovje. Moram trdit i, da nekateri bivših vodnikov političnih niso razločno izrazili ljudstvu svete te stvari. Odtod temni pojmi, krive zasege, puhla navdušba, i rekel bi, celo duševni prividi, posebno pri nižjih stanovih. Da je n. pr. kedo le zakričal: naša stvar je sveta!

vsplamtela je tekoj slama navdušenja, v tem ko morda niti kričalec ni vedel prav niti poslušalec, kaj je ta sveta stvar. Ko bi se bilo le pol časa porabilo za pouk v politiki, kolikor se ga n. pr. za slovnico, ljud bi dan denes te stvari vse drugače gledal, to je, da se mu je ponavljalo, gled i razen vere, roditeljev itd. nemaš na svetu svetejše stvari, nego svoj jezik, ker le z njim i v njem bode ti možno doseči omiko i ohraniti si narodnost. Po teh i teh potih ti je hoditi. Jezik tvoj pa mora se v to svrhu rabiti v cerkvi, v šoli, v uradijah, i sploh povsodi, kder se tvoje zadeve razpravljajo v tvojej domovini. Da-si pa nam je jezik naš spremljub, vendar ne toliko ali samo zarad njega, temveč zarad omike, ki nam jo je v njem doseči, da ne ostanemo na škodi i sramoti, moramo se za svojo stvar poganjati z vso gorečnostjo. §. 19 se izraža gledé i na najvišjo državno modrost. Ne morem umeti, kako za Boga je moči še prezirati komu svitlobo te zveze vseh paragrafov, ako je pameten i istinit domoljubeec. Marsikak §. so porodile razmere, državni pogoji ali previdnost, §. 19. §. je absolutna resnica, ki sije jasno ko solnce na nebu, sama ponujajoča se umu i srcu tako, da njen urednik nema pri njej nego to vzvišeno zaslugó, da jo je izrazil i dal jej sijajni sedež. Kakošna da je tedaj ta naša stvar, sedaj vemo; ona je dobra, potrebna, vzvišena. Ne da ničesar i nikogar ne žalimo, ako se za njo navdušujemo, še le izpolnujemo človeško dolžnost kot državljan i, osobito pa kot narodni udje. Tedaj niso prazna mamila, koja bi lovili: ona je višja stvar daljesežna nego je denar i imovina, brezpogojno potrebna v duševnem življenju.

To navdušje mora biti resnično; ker le, če je resnično, mora biti vstrajno. Resnično pa je, ako je je stvar resnična i dobra sama porodila, ne pa postranske želje. Mi Slovenci moramo želiti, da se slovenščina uvede v urade; moramo želiti i tirjati, da se naša narodnost spoštuje od temena do najnižjega državnega sluge; da naša država sama, v kateroj se moramo razviti, tam, kder naše moči zaostajajo, na pomoč pri-skoči, tam marveč, kder si k ljubu vsemu svojemu zborovanjskemu i požrtvovanjskemu duhu pomoči ne moremo, moramo želiti i zahtevati

celo, da nam zvanajniki v tem, kolikor država po danih pogojih more, še manj pa naši sodržavljani naših pravic ne krato, niti poti ne zapira do omike. Ni i ne more biti nobene predprave v tem v nobeni državi, govori eden ali več jezikov, bodi v njej en narod sam, ali bude naj jih več. Časi taci predprave niso vredni ko da se prištejo srednjeveškemu barbarstvu i vsaka država, kder mogó še take razmere živeti, naj hiti strankarskej hidri konec storiti. Nam Slovencem, ki smo res narodič, a faktor v državi, ne sme nikdo poti zapirati do omike, ker je ona duševno življenje, toraj absolutno više nego je telesno. V očeh katerega človeka, če ni izgubil pameti i sramežljivosti, naj bi tedaj naše narodno navdušenje bilo smešno, nepotrebno ali nevarno? Kedó, če je pravičen i nesebičen zaviljivec, sme te naše svete zahteve obsojevati? Ali so mar hudobne iz slepe trme izvirajoče, komu na svetu škodljive te naše zahteve? Za Boga, plemenite, pravične, svete so. One raste na solnei človeškega uma i najčistejšega domoljublja. I mi naj bi se ne navduševali za tako bistvene reči, ki so edini pogoj našemu prihodnjemu obstanku? Brezi česa ostali bi zatiran robje? Brez omike! Kaj nam more poletiti dostojanstvo pravega človečanstva? Omika! Po katerem potu pahnem raz sebe pogubno zaničevanje? Po narodnej omiki! Evo, če smo se navdušili za tako stvar, smo možjé, ki darujo vzvišeno svojo ljubezen neobhodnej potrebi, prevažnemu namenu, ljubezni v istini vrednemu predmetu, brez kojega nam se ni nadejati rešitve, ni prenesljive prihodnosti. To navdušenje mora biti stvarno ne goj videl ali le potenci-rano kričanje brez podloge gorečih občutov; ono bodi pogumno, strahu ne znajoče, ob ničemer se spotikajoče. Pogumno, ker je naša stvar asu a, pravična potreba; brezobzirno, ker se z raznimi celó škodljivimi obziri nič ne doseže. Slovenske žole, slovenski uradi, slovensko obdeevanje i življenje, te so preprijazne i rešilne zvezde, edino one so, ki nas mogó prepeljati v mirno pristanišče blažeče omike. Otvorite se pa zopet vé zaprte ali zaspane oči. Dajte, zopet zagrmite iz tisoč i tisoč grl vé plodonosni tabori, ki ste obmolknoli. Na noge društva, ki vas morila mladenost mori. Brusimo svoj jezik, ki poje ko struna; petje naše naj se razlega po goricah i dolinah. Otresimo se okornosti z narodnim obdeevanjem, trkajmo brez nehanja, da se nam otvora vrata v srečnišne dneve. Brezi strahu stopimo ko junaci, svoje domovine vredni možje, na nemirno bojišče, za pravico naprej z besedo i peresom, da rešimo domovine sveti žrtvenik. Kvišku dakle slovenski prapori, ponosno smete gledati na desno i levo; vaše barve so: nedolžnost, up i žarovitó navdušenje.

Da, naša stvar je gorečega navdušja vredna, ona je sveta, ona je naš up, naš ponos.

Dopisi.

Iz Trsta 23. novembra.

Kakor znano iz 46. štev. »Edinosti«, da so vabili tržaški narodni pevci vse rodoljube in prijatelje petja in pevce same, da ustanové stano pevsko društvo, ker tako dalje životariti ne morejo in tudi nečejo, ampak oni hočejo si ustanoviti stano slovensko pevsko društvo, kateremu naj bude namen: gojiti slovensko petje v Trstu in njega bližnjem okolici, prirejati lepe pevke veselice, besede itd. in učiti za petje navdušeno mladino, ali žalibog, prvič so klicali *saman*, vendar se niso ustrašili, ampak delovati hočejo na to, kolikor jim skromne moči dopuščajo, da ustvaré in ustanové, tako zelo potrebno društvo. Oni se trdno zanašajo, da v edinosti pevcev samih, in s pomočjo prijateljev petja in rodoljubov svoj namen dosežejo. Mi odobrujemo in spodbujamo vse Slovence in Slovane v Trstu in bližnjem okolici, naj jim s podporo v pomoč priskočijo. Ali ni mari veliko veselje poslušati *miše naše pesmi* od naših prvih in izvrstnih pesnikov, ali ne sega lepa pesem človeku v srce, ali ne navdušuje človeka? Vsaj pesem sama poje: »Le pesem veže vsa srca, hudobni ljudje nemajo petja«. Sramotno bi tudi bilo, ako bi se v mestu, v katerem živi nad 30.000 Slovanov, ne čula ubrana narodna pesem, jako žalostno, ako bi se pustili, kakor vpiljočega v puščavi. Trdno se nadejamo, da se osnuje pevsko društvo in mu majhne podpore nikdo ne odreče.

Iz Branice 25. novembra.

Uže večkrat se je v našej dolini govorilo in ugibalo, kako bi se naredilo kako središče, kder bi se posebno ob nedeljah in praznikih ljudje shajali v pogovore in razveseljevanje, in se vzbujali za narodno reč, to je ustanovitev kmečke čitalnice. Vendar pa, ker ni bilo zato pripravne sobe vdobiti, zopet je vse potihnilo. Zdaj pa nam je rodoljub Anton Žvokelj zato v Branici najpripravnijo sobo po prav nizkej ceni prepustil; in začelo se je zopet gibati; glas je splošen, da nam je društva treba. Dotična pravila so se

uže vlad i v potrjenje poslala. Vsi bolj vplivni možje so se oglašili, iz nekaterih hiš celo po dva, trije kot udje društvu pristopiti, in reči smemo, da mej boljšim posestniki nemamo nobenega nasprotnika. Upanje je toraj opravičeno, da tukajšnje društvo bo z vspedom za vzbujó ljudstva delovalo in tudi se bode lahko vzdrževalo, ker je uže dovolj oglašeni in ti so zanesljivi; niso se namreč oglašili po nagovarjanji ali agitaciji, ampak iz proste volje. Bog daj dosti vpeha.

Iz Planine 26. novembra.

(O repatici v šoli.) Sili se mi denes na misel neka nepotrebost naših ljudskih šol na kmetih. Rekel bi za gospode učitelje jako nepotrebni rep: »šolske repatice«, ki se začnajo širiti s posebno rodovitnostjo na krilu naše slovenske zemlje, na škodo našej mladini! To so namreč gospice, katere si rekajo učiteljice in jim je poklic nežnega spola — le po imenu i poslu, kateri so se izbrale —, le po mesečnej plači znan. Zraven drugih napak goji večina te vrste gospic blaženi »taječ«, akopram v istini strašansko nepravilno —, takozvani »kuheltaječ« govore.

Za odgojo moške naše mladine vsaj pri nas niso toliko učiteljice, kolikor učitelji sposobni. Stvarnik je nadaril uže moški spol, daje temu, našim otrokom tako važnemu poslu, sposobnejši, ima bolj bister um. Tudi resnost in tako potrebno trdno značajnost in prepričanje o narodnosti, katerega je posebno pri tej važnej službi zelo potreba. Tudi otroci se po nauku moškega bolj ravnaajo, njega bolj spoštujejo, — ker jih zna v strahu držati, kar je posebno današnej mladini krvavo treba. Vidi se tukaj takoj velik razloček mej sedanjjo in prejšnjo dobo. Kaj more opraviti gosposka učiteljica s kmečkim porednim fantom, ki se je nič ne boji ter jej zaradi tega nagaja, morda celo tobak pije, po cestl »muhe« lovi ter stvarniku dan krade?

Preprosto naše mišljenje o ženskem rodu pa je: Bog je ženski spol ustvaril iz »Adamovega rebra« za pomoč ubogim moškim, da mu težave tega življenja lajšajo; tedaj za vse druge namene! Na priliko za kuho, perilo, šivanje in druga taka dela, za katera smo moški preokorni. Ali to, kakor vsakdanja skušnjava uči, le redko katera učiteljica umeje in zna. V povitku je še premlada, potem hodi v šolo, da se kaj nauči, tedaj ima premalo časa, da bi se mogla privaditi najpotrebniših ženskih opravil, in ko odrase, mora pa uže druge učiti; — in tako, ako hoče dolžnosti svojega stanu res natančno izpolnjevati, primanjkuje jej vaje in časa. In če se potem omoži; — evo nastopkov: Juha je prisnojena, prikuha prisnojena, pečenka prisnojena! Zgodilo se je celo — neverjetno, a vendar resnično — da je bila solata z milom oprana in očiščena, potem stoprv zabeljena. Nikakor pa ne trdim, da so vse take in jednake, a takih nahajamo. Izjemam pripada vsa zaslužena čast, katero nežnemu spolu, koji pozna svojo dolžnost in nalogo, tukaj javno izrekam. Jaz trdim le to, da pri nas na kmetih, kder ne nosimo rokavic, večidel niso na pravem mestu.

V Ameriki, tam bi bilo vse drugače, tamkaj ima ženski spol velike pravice in tedaj tudi dovolj drugih poslov. Pravijo, da tam celo hlače nosijo. Drugi ljudje se od nas tja selijo; naj bi enkrat tudi parnik za odgojo ptujih otrok unetih učiteljic tja poslali, da prilieno tudi vidijo, kakšni so »originalni šivalni stroji« in bi se morda tistih z vso navdušenostjo poprijele? Pa brez zamere, stvar ni smešna, ampak zelo ozbiljna, i ne tajim, da so tu pa tam tudi na pravem mestu, da so mej njimi take, katere so za to, katere so vse pohvale vredna, ki delajo tudi same sebi in součiteljem čast; — take naj tudi pri nas, ako moških moči primanjka, gojé mladino. Na najboljem mestu pa so v zavodih, v katerih se goji ženska mladina. In tega posla naj se poprimajo z vso ljubeznijo, ker tu lahko neizrečeno veliko koristijo. Ali službe naj nikar ne iščejo samo za vsakdanji kruh in za toliko časa, dokler jim deviški stan ugaja, da ne bodo podobne tistim devicam, v katerih svetilnicah je olja zmanjkalo.

Ako bi pri nas na kmetih učiteljice uže deklice učile, kako naj doma materi pri gospodinstvu pomagajo, bilo bi našim razmeram ugodno. Ali za Boga! kako bo taka učiteljica druge učila, česar sama ne umeje. Mnogo deklice je, katere le gledajo, kako se učiteljica oblači, da si potem tudi doma kaj okrog vratu našuli, na priliko kak trak, da jej visi kakor pajčevina čez pleče. Ali okrog vratu ščipke in druge take »instrumente« kateri niso za kmetiško godbo. Deklica se poleg tega še pokvari, opušča svoje delo, da se jej roke ne spokajo, — pozabi na svojo domačo šego, narodno nošo in ni več ni plič ni miš, kar se žal! lahko vsak dan pričamo. Nenaravno in tedaj žalostno je tudi, da se ženske v druge javne službe: brzojave, pošte i. dr. nepotrebno vtrivajo in vsiljujejo, ker imamo na razpolaganje mnogo učenih, dovolj

izurjenih za nujne in natančne službe pripravni mož, kateri se za male groše boré mej tem, ko prav mastne službe uživajo ženske, katere navadno še pravilno pisati, toliko manj pa kaj družega znajo. Proč s tem, kar je nepotrebno!

Ta dopis v »Babilonu« mnogo vriša napravi, najhujše bodo kričale one, ki so zadete; pametne in za službo jedino prave — bodo pa molčale. A teh bo malo! —sl—

Z Dunaja 26. novembra.

Znano vam je po časnikih, da se je v državnem zboru večina nemških poslancev združila v »zedinjeno levico«, in da se je od pravne stranke ocepil klub katoličanov pod vodstvom kneza Lichtensteina. Nemce je zedinila samo antipatija proti sedanjemu ministerstvu; tam so se stisnoli pod eden klub možje zelo različnih načel; samo v zanikanji so edini; ne posebno nevarni. Ker so nemški listi sami to zedinjenje nekako s kislim obrazom pozdravljali, zato je razvidno da si oni sami ne obečajo nebes od nove levicé.

Da so iz Hohenwartovega kluba izstopili nekateri poslanci planinskih dežel, tudi ni tako silno važna stvar, da bi mogla duhove razburkati.

Dva časopisa, ki služita slovenskej politiki, na prvi mah sta prepesimistično pisala. Od vseh strani se reč zdaj mirneje sodi. Predsednik novemu klubu je ostalim klubom desnice pismo pisal, v katerem pravi, da se bode novi klub v okviru desnice gibal in čehé o njih tirjatvah podpiral. Če hočejo izstopivši poslanci odličnej faktor postati in vspesneje za svoje dežele pritiskati za koncesije, potem je to stvar njihova in odločilnih faktorjev.

Ugledu narodne ali državnopravne stranke pa je primerneje, ako je njeno časopisje mirneje in dosledneje.

Da je Kalnoky prevzel krmilo vnanjih opravil, kaže, da se ogerski vpliv maja.

Poslanec Neuwirth je stavil vprašanje, v kakaj zvezi stoji vlada z »Länderbank«. Premeteni Dunajevski gotovo tako zasojeno odgovori, da bodo radovedeni Neuwirth in njegovi tovariši pomnili moža, ki je z surovim maslom na glavi na solnce hodil.

Politični pregled.

Notranje dežele.

V gosposko zbornico je cesar poklical 14 novih udov, samih konservativcev, s tem je dobila vladna stranka večino in pri kraji je Schmerlingova mogočnost, obledelo je svetilo krog stare njegove glave — sic transit gloria mundi. — Grof Taaffe si je s tem tudi v tej zbornici zavaroval svoje stališče.

Posamezni odseki poslanske zbornice so uže začeli svoja dela. Pretresa se uže proračun za leto 1882, potem zakon o borsnem davku in obrstvu.

V državnem zboru je 23. t. m. predložil finančni minister zakonski načrt, po katerem se lina zajem mesta Trsta za napravo skladišč pristojbin oprostiti.

Petičijski odsek državnega zbora se ni ugodno izrekel o agrarnih zadevah v Bosni in Hreegovini ter je 26. t. m. v državnem zboru vsled prošnje nekaterih župnikov in županov predlagal: naj vlada z vsem vplivom na to dela, da se v prošnji navedene napake odpravijo in uredba agrarnih zadev brez odloga prične.

Is Hohenwartovega kluba se je nepričakovano izločilo 28 nemških avtonomistov, ki so ustanovili lasten klub rekiš, da je Hohenwarth premalo se oziral na njihove težnje, t. j. cerkvene in verske zadeve. Temu novemu klubu je načelnik knez Liechtenstein in njegov namestnik dvorni svetovalec Lienbacher. Novi klub je naznanil to ločitev vsem trem klubom desnice s pristavkom, da bo še zanaprej podpiral Taaffejevo vlado i držal se načel desnice. — Mi nič ne dvomimo, da bo res tako postopal, ker katoliška stranka se nikakor ne more bližati levici, ki je tako imenovanim klerikalcem največja sovražnica, vendar pa zelo obžalujemo to popolnoma neopravičeno i nepolitično cepljenje. Če novi klub misli, da sam za svoje namene več doseže, nego v družbi se sedanjimi tovariši, jako se vara; sam sibi pripuščen ne opravi nikdar i nikoli nič, le v tesnej zvezi z desnico more doseči, da se spolnijo opravičene njegove težnje. Koristna ta ločitev nikakor ne

*) Sprejeli smo ta dopis, ker se iz njega vidi, da ima g. dopisnik dober namen, da mu je le za stvar, ne pa za osebo. Kočljiva je ta zadeva res, ali prevažna se nam zdi, da bi o njej molčali; zboljšati bi trebalo marsikaj, resnično je, da se ženski spol zadnja leta le preveč sili v take poste, za katere ga narava ni namenila, kar je zelo škodljivo družbinskemu življenju i podkopuje moralo. Te poudarjamo toliko bolj, ker je nas večletna skušnjava učila, kako slabe je, če se ne spoštujejo zakoni, katere nam je dala narava. V tem nam tudi pritrjujeje najbistreumšiji poznatelj človeškega življenja. Uredn.

more biti ni privrženec novega kluba, ni desnici državnega zbora, ni avstrijskim narodom, ni Taaffejevej vladi; provzročil pa prav lahko slabe nastopke. Levičarji delajo iz tega odcepka uže kapital, bijó na velik zvon in obračajo vodo na svoj mlin; bahajo se s tem, da so oni edini, tedaj edini sposobni za vladanje, desničarji pa nezložni drvé državno ladijo v pogubo. Če tudi to ni res, vendar je žalostno, da je novi klub potisnil levici v roke orožje, s katerim zdaj imaha po večini državnega zbora, navdahnena z novim upom, da zabije nezložnosti klin mej konservativne poslance. Politično modra tedaj ta ločitev nikakor ni bila, če tudi se bo nov klub natanko ravnal po dosedanjih načelih in tudi te ločitve čas ni mogel biti bolj neugoden, ker so se malo ur poprej levičarji sami zedinili, če tudi le v zanikanju, a zedinili so se vendar. Čestitamo tirolskim poslancem, ki niso pristopili temu klubu in nadejamo se, da izstopivši svojo zmoto k malu uvidijo i se zopet povrno v staro hišo.

Poznejša poročila trdijo, da se je novemu klubu nekoliko udov uže odpovedalo in so zopet stopili v Hohenwarthov klub tako, da ima prvi le še 17 udov. Najboljši bi bilo, da se tudi ti vrno v stari klub. Poslanec Greuter se je izjavil, da novemu klubu ne pristopi z besedami: »Jaz ostanem stari, konservativni Tirolec svojih prijateljev ne zapusti.«

Tirolski poslanci zato niso pristopili novemu klubu, ker so federalisti ter se opirajo na z godovinsko pravo, ker bi s tem za katoliško stvar nič ne bili pridobili in zato ne vidijo nobenega uzroka, zaradi katerega bi se odcepili od sedanjega kluba, v katerem so tudi dobri katoličani.

Rusini so sklenoli, da nobenemu klubu ne pristopijo, novemu zato ne ker je v zvezi s Poljaki. Rusinov prva skrb bi morala biti, da se porazume s Poljaci, sè sedanjjo politiko svojemu narodu le groh koplejo, in častno ni, da se bratijo z nemškimi nazovi liberalci.

Grofa Coroninija so levičarji prosili, naj stopi v njih klub, a on tega ni storil ter se dozda je nobenej stranki ni pridružil.

Dopisnik časnika »Narodny Listi je imel pogovor z grofom Taaffejem. Ta mu je rekel, da obžaluje izstop nekaterih poslancev iz Hohenwarthovega kluba, on sicer o tem ne vidi nevarnosti, a neugodno je, ker se je levica zjedini-la. Minister priporoča desnici voč zložnosti, ker je večina majhna; ako bo on še tri leta vladal, potem bo večina taka, da ne bo nevarno, če se bodo posebni klubi poganjali za posebne interese; danes pa se morajo napadi opozicije zložno s zatajevanjem posebnih interesov zavarovati. Desnica mora zdaj svoje stanje vtrjevati in vlado podpirati z naglo rešitvijo njenih predlog. — Minister ima prav; najprej treba nasprotnika uničiti, potem uže pojde.

V zadnjem seji državnega zbora, 26. t. m. je trgovinski minister predložil zbornici načrt o poštnih posojilnicah. O tej važnej zadevi homo o svojem času posebe govorili.

Imenovanje Kalnokyja za ministra zunanjih zadev smatra se za zmago konservativne stranke; ruski časniki to imenovanje gorko pozdravljajo in čestitajo na tem Avstriji in Rusiji.

Dalmatinski deželni namestnik baron Jovanovič je takoj po dohodu v Dalmacijo odpotoval v Boko, da se na mestu prepriča o tamošnjem stanju.

V južnej Dalmaciji se je brambeni zakon — tako je poročal v budgetnem odseku vojni minister — večinoma izvedel, lev Kotorskej bokl se to ni po vsem zgodilo, vendar javnega upora nikodar ni bilo in nadejati se je, da se razprtije mirnim putem poravnajo.

V Moravskej Ostravi so delalci, ki koplejo premog za severno železnico, zadnjo saboto delo odpovedali. Delalci so mirni, vendar pa so vjake tja poslali.

V Bosni in Hreegovini je vojni zakon prestrašil Turke; tudi se ne manjka podpihovaleev, ki Turke pregovarjajo, naj se izselé, i tega ne delajo brez vpeha, ker se muhamedani v zadnjem času zelo selijo v Carigrad.

Vnanje države.

Irredenta je z Dunaja vrnolšega kralja zelo žaljivo sprejela. Takoj v prvej noči, ko se je kralj vrnil v Rim, nabila je rudeče plakate po voglih z napisom: Abbasso il colonello austriaco! (kralj je namreč avstrijski polkovnik); ščuvali so ti plakati ljudstvo k revoluciji in se končali z besedami: Evviva Trieste, evviva Trentino! Drugo jutro so naši mnogo teh plakatov nastilanih po ulicah in s prvo pošto so dobila uredništva vseh časnikov pozive, v katerih se razglašá, da je kralj izdajca italijanske narodnosti, zahteva se dalje napad na Kvirinal (kraljevo palačo). V drugem, še nesramnišem pozivu pa kliče Irredenta, naj se primorske dežele in južno Tirolsko Avstriji vzame in papeži iz Rima spodi. Policija je sicer osem republikancev zaprla in sodniji izročila, pa koliko to pomore.

